

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ *
Ebru BOZPOLAT **

ÖZET

Betimsel nitelikteki bu araştırmanın amacı, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu çerçevede öğrencilerin problem çözme becerisine güven, problem çözmeye öz denetim ve kaçınmaya ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve öğrenim gördükleri okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı saptanmıştır. Araştırmada Serin, Bulut Serin ve Saygılı (2010) tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Sivas merkez ilköğretim okullarında öğrenim gören dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileridir. Tabakalı örneklemeyle belirlenen dokuz ilköğretim okulunda öğrenim gören 1375 öğrenci tesadüfi örnekleme ile seçilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü Varyans analizi kullanılmıştır. Envanterin “Öz Denetim” ve “Kaçınma” alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilirken, “Problem Çözme Becerisine Güven” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeyi açısından tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Sosyo-ekonomik düzey açısından tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Bulgular doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar sözcükler: İlköğretim, problem çözme, güven, kontrol, kaçınma

AN ASSESSMENT OF THE 4th AND 5th GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS' OPINIONS TOWARDS THEIR PROBLEM SOLVING SKILLS

ABSTRACT

This descriptive study aims to investigate the opinions of the 4th and 5th grade primary school pupils about their problem solving skills. To that end, pupils' opinions regarding self-confidence in problem-solving skill, self-control, and avoidance in terms of gender, grade level, and socio-economic status of their school were examined to find out whether differences existed. In this study Problem Solving Inventory for Children developed by Serin, Bulut Serin, and Saygılı (2010) was used as the data collection tool. Sample for data collection consists of 4th and 5th graders at urban primary schools in Sivas. The sample consisted of 1375 4th and 5th graders enrolled at nine primary schools who were randomly selected through stratified sampling. Frequency,

* Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ. ngomleksiz@firat.edu.tr

** Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, ebozpolat@gmail.com

percentage, independent groups t-test, and ANOVA were used to analyze the data. While significant differences were found in the self-control and avoidance subscales, no statistically significant difference was found in the self-confidence subscale based on gender. Similarly, no significant difference was found in any subscale based on grade level, but statistically significant differences were found in all subscales related to socio-economic status of the school. Recommendations are offered in the light of the findings.

Key words: Primary education, problem solving, self-confidence, self-control, avoidance

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlu var olduğu günden itibaren, hayatını devam ettirmek, ihtiyaçlarını karşılamak, rahat yaşamak için değişik alanlarda mücadele etmektedir. Bu durum insanları üzerinde düşünülmesi ve çözülmesi gereken birçok problemle karşı karşıya bırakmaktadır. İnsanların hayattaki başarısı karşılaşılan problemlerin üstesinden gelme becerisine bağlıdır. Böylece karşılaşılan problemleri çözme yeteneğine sahip olması, insanların hayatlarının akışını etkileyen faktörler arasında yerini almaktadır.

Bingham (1998) problemi, bireyin istenilen hedefe ulaşmak için elde ettiği güçlerinin karşısına çıkan engel olarak tanımlamıştır. Morgan (1999) ise bireyin bir hedefe ulaşma girişimleri sırasında engellerle karşılaştığını, bu engellerin hedefe ulaşmayı güçleştirdiğini, bireyin engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumu olan problemin, engeli aşmanın en iyi yolu olduğunu ifade etmiştir. Türnüklü ve Yeşildere (2009) problemi, zihni karıştırmayı sonucu bireyde karşılaşılan durumu çözmeye karşı istek uyandıran, standart bir çözüm yolu bulunmayan, çözülmesi gereken bir durumla karşılaşan bireyin sahip olduğu bilgi birikiminin doğru şekilde kullanılmasıyla mümkün olan sorun olarak tanımlanmıştır. Problem, araştırılıp öğrenilmesi, düşünülüp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum, mesele, sorundur (TDK, 2005). Kısaca, giderilmek istenen her güçlük, bir problemdir (Karasar, 2000).

Her insanın hayatı boyunca çeşitli sorunlarla karşılaşması ve bu sorunların üstesinden gelmek için uygun çözüm yolları aramaya çalışması doğaldır. Karar verme ve problem çözme yetenekleri sadece gelişme ve sosyalleşmenin sonucu değil, aynı zamanda bireyin yaşamı boyunca devam eden kaçınılmaz süreçlerdir (Güçray, 2003). Sorunlarla karşılaşmak ve bunlara çözüm bulmaya çalışmak belli yaş dönemine özgü değildir. İnsanlar her yaş döneminde çözülmesi gereken özel sorunlarla karşılaşır. Gerek günlük yaşantılardan, gerekse yaşam dönemlerinden kaynaklanan tüm sorunlar, insanların yaşamlarını etkin bir şekilde sürdürebilmeleri için problem çözme becerilerini kullanmalarını gerektirmektedir (Demirtaş ve Dönmez, 2008). Problem çözme becerileri çocukluktan itibaren öğrenilmekte, okul yıllarında ise geliştirilmektedir (Miller ve Nunn, 2001).

Problem çözmeyi, problemlerle başa çıkma kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Gerçek yaşamda kişisel problem çözme, iç ya da dış istekler ya da çağrılara uyum sağlamak amacıyla davranışsal tepkilerde bulunma gibi bilişsel ve duyuşsal işlemleri sırayla bir hedefe yöneltmedir (Heppner ve Peterson, 1982). D’Zurilla ve Goldfried’a (1971) göre problem çözme; problemlerle, bir durumla başa çıkabilmek için etkili tepki seçenekleri oluşturma ve bu seçeneklerden en etkili olacağı düşünülen birini seçmeyi içeren bilişsel ve davranışsal bir süreçtir (Akt. Katkat ve Mızrak, 2003). Problem çözme, bir amaca erişmekte karşılaşılan güçlükleri yenme sürecidir. Bu süreç bilgiyi kullanarak ve buna orijinallik, yaratıcılık ya da hayal gücünü ekleyerek çözüme ulaşmayı sağlamaktadır (Buluç, Kuru ve Taneri, 2010). Altun (2000) problem çözme sürecini zihinde her yönüyle tasarlanan, fakat hedefe hemen ulaşılması mümkün olmayan, hedefe ulaşmak için kontrollü etkinliklerle araştırma yapma olarak tanımlamaktadır. Korkut’a (2002) göre ise problem çözme, bir sorunu çözmek için önceki yaşantılar aracılığı ile öğrenilen kuralların basit bir biçimde uygulanmasının dışında yeni çözüm yolları bulabilmektir. Problem çözme, öğrencilerin öğrendikleri bilgilerin hayata geçirilmesini sağlayan, böylece hem hayatta hem de öğrenme-öğretme ortamında öğrenciyi aktif kılan ve öğrencilere öğrenmeyi öğrenme imkânı tanıyan yöntemlerden biridir (Özcan, 2007).

Problem çözme, bireyin kendi yeteneklerini keşfederek gelişmesini ve ihtiyaçlarını karşılamasını kolaylaştırır. Birey, karşılaştığı güçlükler üzerinde başkalarının karar vermesini beklemek yerine, bu güçlükleri kendisi çözüm yolları arar, bilgilerini ve becerilerini kullanma fırsatı bulur, kendine güveni artar. Hayatını mutlu ve başarılı bir şekilde sürdürebilmesi için gerekli becerileri kazanmış olur (Akman ve Erden, 1997). Etkili problem çözen bireylerin, bağımsız ve yaratıcı düşündükleri, sosyal yeterliliklere sahip, kendilerine güvenen, belirsizlikleri tolere edebilen kişiler olduğu belirtilmektedir (Dow ve Mayer, 2004). Kendisini problem çözmeye yeterli olarak algılayan bireyler daha olumlu benlik algısına sahip olur, daha çok sezgisel kararlar verebilir, kişilerarası ilişkilerde daha uyumlu, girişken ve akademik yönden de daha başarılı bireyler olurlar. Bunun yanı sıra bu bireyler daha az kaygılı olurlar, daha az işlevsel olmayan düşünce ve inanca sahip olurlar (Şahin, Şahin ve Heppner, 1993). Öğrenciler problem çözme becerileri ile problemlere nasıl sistematik ve mantıksal çözümler bulacaklarını da öğrenmektedir (Pahat, 2005). Gagne’ye göre, eğitim programlarının nihai amacı; öğrencilere gerek ilgili konu alanlarında gerekse tüm yaşamında karşılaşılabileceği problemleri çözmeyi öğretmek olmalıdır (Polat ve Tümkaya, 2010; Yapıcı ve Yapıcı, 2006). Bu nedenle çocuk eğitiminin en önemli yönlerinden biri, problem çözme becerilerinin geliştirilmesidir.

Problem çözme, kavram olarak ilk kez 1960’lı yıllarda Howard Barrows tarafından Kanada’da tıp eğitiminde kullanılmasına rağmen ilk olarak Amerikalı eğitimci John Dewey tarafından eğitimde kullanılmaya başlanmış ve sistemleştirilmiştir (Serin, Bulut Serin ve Saygılı, 2010). Pravat’a (2000) göre, Dewey’in eğitim felsefesi şu şekilde özetlenebilir: Çocukların, problem halinde farklı durumlarda gizlenmiş olan ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda edindiği alışkanlıklarını karşılayabilmesi için, onları sınıf

ortamına getirmesi gerekir. Öğrencilerinin ilgi ve gereksinimleri doğrultusundaki problemlerinin çözümü için onlara yardımcı olmak ve problem çözme becerilerini kazandırmak ise öğretmenlerin görevleri arasındadır. Öğretmelerin karşılaşılan engellerle baş edebilmeleri için öğrencilere problem çözme becerisini kazandırması, eğitimin gerek bireysel gerekse toplumsal işlevinin yerine getirebilmesine katkı sağlaması açısından önemlidir (Akt. Koray ve Azar, 2008).

İnsanlığın geleceği demek olan çocukların problem çözme becerisini öğrenmesi, büyüklerden daha önemlidir. Özellikle okul öncesi dönem ve ilköğretim yılları, çocukların, problem çözmeye imkân verici ortamlar ve etkinlikler sayesinde yeteneklerini keşfetmesini ve geliştirmesini sağlayan temel eğitimin verildiği en uygun çağlardır. Çocukların, bir problem karşısında, çevresindekilerin hüküm vermesini beklemek yerine, kendilerinin problemi çözme yoluna gitmesi, kişilik gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle, problem çözme hayatın ilk yıllarından itibaren üzerinde özenle durulması ve desteklenmesi gereken, etkileri ise ömür boyu devam eden bir beceridir (Eroğlu, 2001).

Araştırmanın önemi

Problem çözme yaklaşımı çerçevesinde ilköğretim öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan “Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri”nin alanda bir boşluğu doldurduğu aşikârdır. Literatürde daha çok yetişkinler için geliştirilmiş ölçekler bulunmaktadır. Ancak bu ölçekler ilköğretim öğrencilerinin problem çözmeye ilişkin davranışlarını ölçebilecek yeterlilikte değildir. Bu eksiği tamamlamak adına geliştirilen ölçek alana önemli bir katkı sağlamıştır. Bu çalışma ise ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerileri konusunda kendini nasıl algıladıklarını ortaya koymak ve bu becerinin erken yaşlarda farkına varılmasına imkân sağlaması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca çalışmanın eğitimcilere ve alan uzmanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisine güven, problem çözmeye öz denetim ve kaçınma gibi problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu çerçevede belirlenen alt amaçlar şunlardır;

1. Öğrencilerin problem çözme becerisine güven, problem çözmeye öz denetim ve kaçınmaya ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
2. Öğrencilerin problem çözme becerisine güven, problem çözmeye öz denetim ve kaçınmaya ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre değişmekte midir?
3. Öğrencilerin problem çözme becerisine güven, problem çözmeye öz denetim ve kaçınmaya ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Sivas merkez ilköğretim okullarında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bu araştırma, tarama modelindedir. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2000).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sivas il merkezindeki ilköğretim okullarının dördüncü ve beşinci sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma, Sivas merkez ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerden tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş 1375 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Örneklem seçiminde izlenen yol şöyledir: Sivas il merkezindeki okullar buldukları yerleşim alanları açısından eğitim öğretim hizmetlerinin daha iyi planlanması, koordinasyonu ve yürütülmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından beş eğitim bölgesine ayrılmıştır. 1. Eğitim Bölgesi liselerden oluşmakta ve ilköğretim okulları 2, 3, 4 ve 5. Eğitim Bölgelerinde yer almaktadır. Araştırmada örneklem oluşturulurken sosyo-ekonomik düzey açısından alt, orta ve üst olmak üzere dengeli bir dağılımın oluşturulması göz önünde bulundurulmuştur. Bu amaçla eğitim bölgelerinde yer alan ilköğretim okullarının seçimi yapılırken, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve seçilen okul yöneticilerinin görüşlerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca okulların yerleşim yerleri de bu çerçevede göz önünde bulundurulan ayrı bir ölçüt olmuştur. Görüşler ve öğrenci sayıları da dikkate alınarak 2. ve 3. Eğitim Bölgelerinden üçer okul, 4. Eğitim Bölgesinden bir okul ve 5. Eğitim Bölgesinden iki okul belirlenmiştir. Bu yolla seçilen 9 ilköğretim okulunda öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerine ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla Serin, Bulut Serin ve Saygılı (2010) tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır. Toplam 24 maddenin bulunduğu envanter üç faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler Problem Çözme Becerisine Güven, Öz Denetim ve Kaçınma olarak adlandırılmıştır. Envanterin Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır. İlk faktörde yer alan maddeler problemler karşısında kendine güveni, vazgeçmemeyi, kararlılığı ifade ettiğinden “Problem Çözme Becerisine Güven” adı verilmiştir. Bu faktörde yer alan maddelerin tamamı problem çözme becerisi konusunda kendine güveni gösteren ifadeler içermektedir. İkinci faktörde yer alan maddeler problem karşısında kendini yönetebilme, daha özerk davranışlar, düşünceler geliştirebilme, iç denetimli özelliklerinin bas-

kınlığı ile ilgili ifadeler içerdiğinden bu faktör “Öz Denetim” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü ve son faktörde yer alan ifadeler bir problemle karşılaştığında sorununu çözmek yerine erteleme, yok sayma, yüzleşememe, gerçek sorundan uzaklaşma eğiliminin ağır basması ile ilgili anlamlar içerdiğinden bu faktöre “Kaçınma” adı verilmiştir.

Envanterdeki olumlu maddeler için “Hiçbir zaman böyle davranmam (1)”, “Ender olarak böyle davranırım (2)”, “Arada sırada böyle davranırım (3)”, “Sık sık böyle davranırım (4)”, “Her zaman böyle davranırım (5)” şeklinde puanlanırken, olumsuz maddeler ise tersi şeklinde puanlanmıştır. Öğrencilerin maddelere katılma derecelerine ilişkin seçeneklere göre kodlanan puan aralığı [SKPA = (5-1=4), (4/5=0,80)] formülü ile belirlenmiştir. Buna göre “Her zaman böyle davranırım” 4.21-5.00, “Sık sık böyle davranırım” 3.41-4.20, “Arada sırada böyle davranırım” 2.61-3.40, “Ender olarak böyle davranırım” 1.81-2.60, “Hiçbir zaman böyle davranmam” 1.00-1.80 aralığında kabul edilmiştir. Verilerin analizinde kişisel bilgiler için frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Öğrencilerin problem çözme becerilerini belirlemeye ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi; öğrenim gördükleri okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre karşılaştırılmasında ise tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında bulunan öğrencilere ait kişisel bilgiler ile bu öğrencilere uygulanan “Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri”nden elde edilen verilere ait analiz sonuçları ve bunların yorumlanması yer almaktadır.

3.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Cinsiyet	F	%
Kız	677	49,2
Erkek	698	50,8
Sınıf düzeyi	F	%
4. sınıf	706	51,3
5. sınıf	669	48,7
Okulun Sosyo-ekonomik düzeyi	F	%
Üst	509	37,0
Orta	560	40,7
Alt	306	22,3
Toplam	1375	100,0

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 49,2’si kız, % 50,8’i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin % 51,3’ü 4. sınıf, % 48,7’si 5. sınıflarda öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında, % 37,0’sinin sosyo-ekonomik açıdan üst, % 40,7’sinin orta, % 22,3’ünün de alt düzey okullarda öğrenim gören öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

3.2. Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında öğrencilerin problem çözme becerilerine ilişkin ölçeğin üç alt boyutundan elde edilen verilere ait analiz sonuçları ve bunların yorumları yer almaktadır. Öğrencilerin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “t testi” sonuçları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 2.

Öğrencilerin Problem Çözme Becerisine Güven, Öz Denetim ve Kaçınma Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Problem Çözme Becerisine Güven	Kız	677	3,95	0,73	0,504	1,906	0,057
	Erkek	698	3,88	0,73			
Öz Denetim	Kız	677	3,58	0,80	0,028	-2,567*	0,010
	Erkek	698	3,69	0,74			
Kaçınma	Kız	677	4,23	0,73	,806	2,390*	0,017
	Erkek	698	4,14	0,72			

* p <0,05

Tablo 2’de görüldüğü gibi problem çözme becerisine güven alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$t_{(1373)}=1,906$; $p>0,05$]. Hem kız ($\bar{X}=3,95$) hem de erkek ($\bar{X}=3,88$) öğrencilerin görüşleri “*sık sık böyle davranırım*” düzeyindedir. Buna göre her iki grupta bulunan öğrencilerin problem çözme becerisi açısından güven düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Problem çözme envanterinde öz denetim alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin farklılaştığı belirlenmiştir [$t_{(1373)}=-2,567$; $p<0,05$]. Grupların aritmetik ortalamaları erkek öğrencilerin öz denetim alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ($\bar{X}=3,69$) kız öğrencilere ($\bar{X}=3,58$) göre daha olumlu olduğunu göstermektedir. Bu bulgu erkek öğrencilerin öz denetiminin kız öğrencilere göre biraz daha fazla olduğunu göstermektedir. Envanterin kaçınma alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri de anlamlı biçimde farklılaşmaktadır [$t_{(1373)}=2,390$; $p<0,05$]. Bu alt boyutta kız öğrencilerin görüşleri ($\bar{X}=4,23$) “*her zaman böyle davranırım*” düzeyinde iken, erkek öğrencilerin görüşleri ise ($\bar{X}=4,14$) “*sık sık böyle davranırım*” düzeyindedir. Bu bulgu kız öğrencilerin kaçınma davranışını erkek öğrencilere göre biraz daha fazla yaptıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Problem Çözme Becerisine Güven, Öz Denetim ve Kaçınma Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	ss	sd	t	P
Problem Çözme Becerisine Güven	4. sınıf	706	3,92	0,73	0,716	0,213	0,831
	5. sınıf	669	3,91	0,73			
Öz Denetim	4. sınıf	706	3,66	0,77	0,491	1,240	0,215
	5. sınıf	669	3,61	0,78			
Kaçınma	4. sınıf	706	4,18	0,73	0,986	-1,83	0,854
	5. sınıf	669	4,19	0,73			

Tablo 3'te görüldüğü gibi problem çözmeye ilişkin envanterin "Problem Çözme Becerisine Güven" alt boyutunda sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemektedir [$t_{(1373)}=0,213$; $p<0,05$]. Hem 4. sınıf hem de 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri "**Sık sık böyle davranırım**" düzeyindedir. Böylece hem 4. sınıf hem de 5. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisine güveninin olumlu yönde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin öz denetim alt boyutunda sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemektedir [$t_{(1373)}=1,240$; $p>0,05$]. Hem 4. sınıf hem de 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri "**Sık sık böyle davranırım**" düzeyindedir. Böylece hem 4. sınıf hem de 5. sınıf öğrencilerinin Öz Denetiminin olumlu yönde olduğu söylenebilir. Kaçınma alt boyutunda sınıf düzeyi değişkenine göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir [$t_{(1373)}=-1,83$; $p>0,05$]. Gerek 4. sınıf gerekse 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri "**Sık sık böyle davranırım**" düzeyindedir. Bu durum hem 4. sınıf hem de 5. sınıf öğrencilerinin kaçınma davranışını fazla yaptıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.

Problem Çözme Becerisine Güven, Öz Denetim ve Kaçınma Alt Boyutlarına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyut	SED	n	\bar{X}	ss	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Fark
Problem Çözme Becerisine Güven	Üst	509	3,91	,70	G. Arası G. İçi Toplam	53,736	2	26,868 ,494	54,434*	0,000	2-1,3 1-3
	Orta	560	4,09	,67		677,198	1372				
	Alt	306	3,57	,76		730,934	1374				
	Toplam	1375	3,91	,73							
Öz Denetim	Üst	509	3,63	,80	G. Arası G. İçi Toplam	6,226	2	3,113 ,595	5,233*	0,005	2-3
	Orta	560	3,70	,75		816,217	1372				
	Alt	306	3,53	,75		822,443	1374				
	Toplam	1375	3,64	,77							
Kaçınma	Üst	509	4,17	,73	G. Arası G. İçi Toplam	10,872	2	5,436 ,523	10,389*	0,000	2-1,3 1-3
	Orta	560	4,27	,71		717,909	1372				
	Alt	306	4,04	,73		728,781	1374				
	Toplam	1375	4,18	,73							

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre problem çözme envanterinin “Problem Çözme Becerisine Güven” alt boyutunda öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($F_{(2-1372)}=54,434$, $p<0,05$). “Problem Çözme Becerisine Güven” alt boyutunda sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre tüm öğrenciler **“Sık sık böyle davranırım”** düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Yapılan LSD testi sonucunda orta düzey okullarda okuyan öğrenciler ($\bar{X}=4,09$) ile üst düzey ($\bar{X}= 3,91$) ve alt düzey okullarda okuyan öğrenciler ($\bar{X}= 3,57$) arasında ve üst düzey okullarda okuyan öğrenciler ($\bar{X}= 3,91$) ile alt düzey okullarda okuyan öğrenciler ($\bar{X}= 3,57$) arasında farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından problem çözme envanterinin öz denetim alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri anlamlı biçimde farklılaşmaktadır ($F_{(2-1372)}=5,233$, $p<0,05$). “Öz Denetim” alt boyutunda sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre tüm öğrenciler **“Sık sık böyle davranırım”** düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Yapılan LSD testi sonucunda orta düzey okullarda okuyan öğrenciler ($\bar{X}= 3,70$) ile alt düzey okullarda okuyan öğrenciler ($\bar{X}= 3,53$) arasında farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre problem çözme envanterinin kaçınma alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin de anlamlı biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{(2-1372)} = 10,389$, $p < 0,05$). Bu alt boyutta üst düzey okullarda okuyan öğrenciler ile alt düzey okullarda okuyan öğrenciler **“Sık sık böyle davranırım”** yönünde görüş bildirirken, orta düzey okullarda okuyan öğrenciler **“Her zaman böyle davranırım”** yönünde görüş bildirmişlerdir. Yapılan LSD testi sonucunda farklılığın orta sosyo-ekonomik düzey okullarda öğrenim gören öğrenciler ($\bar{X} = 4,27$) ile üst ($\bar{X} = 4,17$) ve alt sosyo-ekonomik düzey okullarda öğrenim gören öğrenciler ($\bar{X} = 4,04$) arasında ve üst sosyo-ekonomik düzey okullarda öğrenim gören öğrenciler ($\bar{X} = 4,17$) ile alt sosyo-ekonomik düzey okullarda öğrenim gören öğrenciler ($\bar{X} = 4,04$) arasında olduğu tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Farklı istek, ihtiyaç, ilgi ve özelliklere sahip olan öğrencilerin bir araya geldiği okul ortamı sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk yerdir. Öğrenciler okula başladıkları anda okulda ve hayatta birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır. Karşılaştıkları bu problemleri başarılı ve etkili çözümlenebilmeleri için problem çözme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Günümüzde eğitimden beklenen, bireylerin sadece ezbere dayalı bilgilerle donatılmaları değil; yaşamlarında yararlı olacak bilgileri kazanmaları ve uygulayabilmelerini, yaşamın sorunlarına karşı meraklı, çevresindeki sorunların farkında olan, sorunları çözecek nitelikte özgün fikirler geliştirebilen, yaratıcı, açık fikirli, eleştirel düşünebilen ve karar verme yeteneği gelişmiş bireyler olmalarını sağlamaktır.

Bu çalışma, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin problem çözme becerisi ile ilgili kendilerini algılama düzeylerinin ölçülmesine yönelik, problem çözme yaklaşım ve davranışlarını ölçebileceği düşünülerek geliştirilen psikometrik özelliklere sahip bir ölçme aracının uygulamadaki etkisini ortaya koymaktadır.

Cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında problem çözmeye ilişkin envanterin “Problem Çözme Becerisine Güven” alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin problem çözme becerisine güveninin olumlu yönde olduğu söylenebilir. Problem çözme becerileri önemli olmasına rağmen, problemlerin çözümü için sadece becerilere sahip olmak yeterli olmamaktadır (Çelikkaleli ve Gündüz, 2010). Kruger (1997), bireylerin problem çözme becerilerine sahip olmaları yanında sahip oldukları becerilerine güvenmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bireylerin karşılaşılan problemlerin çözümünde; özgüven duygusuna sahip olma, nesnel bir bakış açısı, yaratıcı düşünebilme, olaylar karşısında fazla kaygılanmama, atılgan olabilme gibi bazı kişilik özelliklerinin katkısının olduğu belirtilmektedir (Saygılı, 2000). Largo-Wight, Peterson ve Chen (2005) yapmış olduğu çalışma ile toplam problem çözme becerileri ve problem bileşenleri, problem çözmeye güven, problem çözme yaklaşımı tarzı ve problem çözme kişisel kontrolünün her birinin bağımsız olarak stres algılamanızın önemli faktörleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ögülmüş (2001) ise bireyin; problemin çözümünü çok zor olarak görmesi, kendisinin problemi çöze-

yeceğini düşünmesi, imkânlarının yetersiz olduğuna inanması, kendini çaresiz görmesi ve çözüm konusunda aceleci davranması gibi düşüncelerin sorunun çözümünü engelleyen olumsuz düşünceler olduğunu ifade etmektedir. Bingham (1998) ise problem çözme ve özgüvenin döngüsel bir ilişki içinde olduğunu; bireyin karşısına çıkan problemlerin çözümü için başkalarından yardım istemesi yerine sorunlara çözüm yolları bulması için cesaretlendirilmesinin ve bu süreçte bilgi ve becerisini kullanma fırsatı yakalamasının problem çözme becerisi ve öz-güvenin gelişmesini hızlandırdığını ifade etmektedir. Yapılan araştırmalarda belirtildiği gibi problem çözme ile özgüven arasında olumlu bir ilişki söz konusudur. Güven duygusu artan birey problem çözme becerisinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Yapılan bu araştırmada bireylerin bu alt boyutta cinsiyet açısından farklılık tespit edilememiş; ancak hem kız hem de erkek öğrencilerin problem çözme becerisine güveninin olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre “Öz Denetim” alt boyutunda erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu durum erkek öğrencilerin öz denetiminin kız öğrencilere göre biraz daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu bulguya paralel olarak Korkut (1986) yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha içten kontrollü oldukları sonucuna ulaşmıştır (Akt. Başol ve Türkoğlu, 2009). Bulut Serin ve Derin (2008), Bozkurt, Serin ve Emran (2003), Güçray (2003), Bozkurt ve Harmanlı (2002) ise yaptıkları çalışmalarda denetim odağı düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Araştırmacıların ulaştıkları bu sonuçlar mevcut araştırmanın sonuçları ile örtüşmekte ve birbirini desteklemektedir.

Rotter (1975), içten denetimli olan bireylerin olumlu ya da olumsuz olayları kişisel kontrolü altında ve kendi davranışının bir işlevi olarak algıladığını; dıştan denetimli bireylerin ise karşılaştıkları olumlu ya da olumsuz olayları kişisel kontrollerinin dışında algıladıklarını ifade etmektedir (Strickland, 1989; Akt. Bulut Serin ve Derin, 2008). Nowicki ve Strickland (1973) içten denetimli bireylerin dıştan denetimli bireylere göre, daha fazla araştırmacı ve bilgi toplayıcı olduklarını, bağımsız çalışma, başarı ve başarısızlıklarının sonuçlarını üstlenme özelliklerine daha fazla sahip olduklarını (Akt. Aydınay, 1996) ve problem çözmeye daha meyilli olduklarını, özgür iradesi ile düşünen, kararlar alan, kararlarını uygulayan ve sorumluluk alan bir kişiliğe sahip olduklarını ifade etmektedir (Saracaloğlu, Serin ve Bozkurt, 2005). Bu çerçevede içten denetimin olayları ve bireyin kendi davranışlarını kontrol altına alma ile ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Cinsiyet değişkenine göre “Kaçınma” alt boyutlarında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu durum ise kız öğrencilerin kaçınma davranışını erkek öğrencilere göre biraz daha fazla yaptıkları şeklinde yorumlanabilir. Buna paralel olarak Atıcı (2007) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çatışmalarını çözmeye arkadaşlarının yardımına ilişkin görüşlerini aldığı çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre problemlerini çözmeye daha çok yardım isteme eğiliminde olduklarını tespit etmiştir. Bu durum kız çocuklarının çevresi tarafından erkeklere göre daha fazla kontrol altında tutulması, problem çözme konusunda daha az fırsat verilmesi, kız çocuklarının

çevresine daha bağımlı olması ve problem çözümünde onların yardımını bekleyerek bağımsız davranmaktan kaçınmasından kaynaklanabilir. Ayrıca Atıcı (2007) en çok dikkat çeken sonuç olarak öğrencilerin problemi kendisinin çözdüğünü ve başkalarının yardımına gerek duymadığını ifade ettiklerini belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin problem çözmekten kaçınmak yerine problemin üstüne gittikleri şeklinde yorumlanabilir. Problem çözmeye kaçınma, problemi çözme konusunda bireylerin göstermiş olduğu geri çekilme, doğrudan problemi çözmeye çalışmama davranışıdır. Karşılaşılan bir problemi çok boyutlu düşünebilen ve problemle ilgili daha fazla neden ortaya koyabilen bireyin probleminden kaçınma ya da geri çekilme davranışlarını daha az göstermesi doğaldır. Çok boyutlu düşünememe ve problemi çözme konusunda kendini yetersiz hissetme probleminden kaçınmanın sebepleri arasında düşünülebilir (Arslan, 2005). Problem çözme konusunda olumlu düşünceler kaçınma davranışını engelleyebilir. Bireylerin “Ben problemlerimle baş edebilirim, bu problemler başa çıkılamayacak kadar korkutucu şeyler değil, bunlarla baş edebilmek büyük ölçüde bana bağlı (p.165)” gibi düşüncelerle ve akılcı bir bakış açısıyla problemlerine yönelmeleri bile sağlıklı düşünme ve etkili çözümler üretebilmelerine katkı sağlayabilir (Şahin, 2004). Her birey bir problemle karşılaştığında uygun baş etme stratejisini kullanma eğilimindedir. Baş etme stratejisi kullanma ile bireyin kendi yeteneğini ve deneyimlerini artırması arasında olumlu bir ilişki vardır (Andrew, Ainley ve Frydenberg, 2004). Görüldüğü gibi Atıcı (2007) tarafından yapılan çalışma sonuçları ile mevcut araştırma sonucu örtüşmektedir.

Genel olarak literatür incelendiğinde yapılan bazı araştırmalarda bireylerin problem çözme becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olmadığı (Genç ve Kalafat, 2010; Saracaloğlu, Serin ve Bozkurt, 2005; Güçray, 2003; Terzi 2003; Saygılı, 2000; Basmacı, 1998; Kasap, 1997; Çam, 1996; Taylan, 1990); bazı araştırmalarda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılıkların olduğu (Hatay Polat ve Tümkaya, 2010; Bulut Serin ve Derin, 2008) ve Korkut (2002)’un yapmış olduğu çalışmada ise erkekler lehine anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir. Böylece literatürde yer alan araştırma sonuçları ile mevcut araştırma sonuçlarının benzer ve farklı yönleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Sınıf düzeyi değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında problem çözmeye ilişkin envanterin alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Üç alt boyut içinde hem 4. sınıf hem de 5. sınıf öğrencileri “*Sık sık böyle davranırım*” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum öğrencilerin problem çözme becerilerinin değerlendirilmesinde sınıf düzeyi değişkeninin etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Genç ve Kalafat (2010) ise çalışmasında 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Katkat ve Mızrak (2003) da, problem çözme becerisinin sınıf düzeyine göre farklılaştığına ilişkin bulgular elde etmişlerdir. Ulaşılan bu araştırma sonuçları eldeki araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Bu durum üzerinde çalışılan sınıf düzeylerinin farklılığından kaynaklanabilir.

Sosyo-ekonomik düzey değişkenine ilişkin sonuçlar incelendiğinde problem çözme envanterinin tüm alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan LSD testi sonucunda “Problem Çözme Becerisine Güven” ve “Kaçınma” alt boyutlarında orta düzey okullarda okuyan öğrenciler ile üst düzey ve alt düzey okullarda okuyan öğrenciler arasında ve üst düzey okullarda okuyan öğrenciler ile de alt düzey okullarda okuyan öğrenciler arasında farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan LSD testi sonucunda “Öz Denetim” alt boyutunda ise orta düzey okullarda okuyan öğrenciler ile alt düzey okullarda okuyan öğrenciler arasında farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Terzi (2003) çalışmasında öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile kişiler arası problem çözme beceri algıları arasında bir anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Buna göre orta sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin kişiler arası problem çözme beceri algısı alt sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerinkinden; üst sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin kişiler arası problem çözme beceri algısı ise hem orta hem de alt sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerinkinden yüksek bulunmuştur. Rehber ve Atıcı (2009) yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarına göre üst ve alt sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin çatışma çözme saldırganlık boyutu puanlarının orta sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu durum öğrencilerin problemleri çözmek yerine saldırgan tavırlar içerisine girdiğini göstermektedir. Ülkemizde genellikle orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin memur, öğretmen, polis vb. mesleklere sahip kişilerden oluştuğu ve bu tür ailelerin çocuklarının gelişimleri ve eğitimleri ile daha fazla ilgilenebileceğini, onlarla daha çok iletişim kurabildiklerini ifade eden Rehber ve Atıcı (2009) ailesinde anlaşılmayı, anlamayı öğrenen çocuğun diğer yaşam alanlarında karşısındaki ile çatışma durumunda daha yapıcı davranışlar sergileyebileceğini belirtmektedirler. Benzer olarak Şahin (1999) çalışmasında sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde, çocukların bedensel, bilişsel ve sosyal gelişimlerini sağlayacak koşulların yetersiz olmasının üst sosyo-ekonomik gruba göre farklılık yarattığını ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailenin genelde eğitim seviyesinin de düşük olduğunu ve bu durumun ailenin çocuk yetiştirme tutumundaki farklılığa yol açtığını ifade etmiştir. Araştırmacı bu tür ailenin çocuk eğitiminde baskıcı, çocuğun bağımsızlık ve araştırma girişimleri engelleyici bir tutum sergilemiş olabileceğini ve böyle bir ortamda yetişen çocuğun, ileride bağımsızlık yeteneğinden yoksun, kendine güveni olmayan, karşılaştığı herhangi bir problem karşısında yetişkinlere sığınan, bağımlı ve itaatkâr bir kişilik yapısı geliştirmesine neden olabileceğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin ise çocuğa sunulan uyarıcı ve çevre zenginliği ile çocuklara düşünmeyi gerektiren ve yaratıcılıklarını geliştirebilecekleri materyaller sağlayarak herhangi bir sorunla karşılaştıklarında değişik fikirler üretebilmelerine katkı sağlayabileceklerini belirtmektedir. Araştırmacı böyle bir ailede yetişen çocuğun, güven duygusunun gelişeceğini, girişken ve kendine güven duyan kişilik özelliklerine sahip olacağını ve böyle bir çocuğun problem çözmeye daha istekli, farklı çözüm yolları araştıran, problemlerinin çözümünde yetişkinlere sığınmayan, yaratıcı düşünme yeteneğine sahip bir birey olma olasılığının yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yapılan araştırmalar da mevcut araştırma bulgularını desteklemektedir. Böylece bireylerin sosyo-ekonomik düzeylerinin problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

Literatür incelendiğinde birçok çalışmada problem çözme becerisini kazanan bireylerin daha başarılı olduğu ve bu beceriyi geliştirmek için birçok yöntemin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; Genç (2007) yapmış olduğu çalışmada işbirlikli öğrenme yönteminin uygulanmasıyla bireylerin problem çözme becerilerinin gelişimlerini incelemiştir ve “Problem Çözme Yeteneğine Güven”, “Yaklaşma- Kaçınma”, “Kişisel Kontrol” alt boyutlarında deney grubu lehine anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Serin (2011) fen ve teknoloji dersinde öğrencilerin başarıları ve problem çözme becerileri üzerinde bilgisayar tabanlı eğitimin etkilerini araştırdığı çalışmasında, oluşturulan deney ve kontrol grubuna üç haftalık bir program uygulamıştır. Deney grubunun problem çözme becerileri ön test ve son test puanları arasında doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırmada deney grubunda kullanılan programın (bilgisayar tabanlı fen ve teknoloji öğretim paketi) fen ve teknoloji dersinde problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uluçamlıbel (2009) sosyal bilgiler dersinde kullanılan problem çözme teknikleri ve etkinlikleri üzerine yaptığı çalışmasında problem çözme etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarının geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarılarından daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Çapri ve Gökçakan (2008) ise çalışmasında Akılcı Duygusal Davranış Terapisi (ADDT)’ne dayalı grupla psikolojik danışmanın, üniversite öğrencilerinin problem çözme becerisi algıları üzerindeki etkisini incelemiştir ve bu yöntemin düşük düzeyli problem çözme becerisine sahip olan öğrencilerin problem çözme becerisi algısı düzeylerini yükseltmede etkili bir biçimde kullanılabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda; yapılan araştırmalar problem çözme becerisini kazanan bireylerin daha başarılı olduğu gerçeğini ve bu beceriyi geliştirmek için birçok yöntemden yararlanıldığını ortaya koymaktadır.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

1. İlköğretim programları öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeyi sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.
2. Öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirmelerine katkıda bulunacak sınıf içi etkinlik ve uygulamalarına daha fazla yer verilmelidir.
3. Benzer çalışmalar farklı sınıf düzeylerindeki öğrenciler üzerinde yürütülmelidir.
4. Problem çözme becerilerine ilişkin öğrenci görüşlerini derinlemesine ele alacak nitel çalışmalar yapılmalıdır.
5. Problem çözme becerisine ilişkin deneysel nitelikte çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akman, Y. ve Erden, M. (1997). *Eğitim psikolojisi-gelişim-öğrenme-öğretme* (5. baskı), Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Altun, M. (2000). İlköğretimde problem çözme öğretimi. MEB'den. 5 Aralık 2010 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/altun.htm>. sitesinden alınmıştır.
- Andrews, M., Ainley, M., & Frydenberg, E. (2004). *Adolescent engagement with problem solving tasks: the role of coping styl.*, Self-Efficacy, And Emotions, Paper Presented at the 2004 AARE International Conference. (AND4761).
- Arslan, C. (2005). Kişilerarası çatışma çözme ve problem çözme yaklaşımlarının yüklenme karmaşıklığı açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 75-94.
- Atıcı, M. (2007). Altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin çatışmalarını çözmeye arkadaşlarının yardımına ilişkin görüşleri, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 29-42.
- Aydınay, A. (1996). *İş tatmini ile denetim odağı arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Basmacı, Kılış S. (1998). *Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerilerinin algılamalarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Başol, G. ve Türkoğlu, E. (2009). Sınıf öğretmenleri adaylarının düşünme stilleri ile kontrol odağı durumları arasındaki ilişki. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 732-757.
- Bingham, A. (1998). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi*. (Çev: A. Ferhan Oğuzkan). İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- Bozkurt, N. ve Harmanlı Z. (2002). İlköğretim öğrencilerinin denetim odağı düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 29-37.
- Bozkurt, N., Serin, O. ve Emran, B. (2003). İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin problem çözme, iletişim becerileri ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri* (ss. 1373-1392). Antalya: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Buluç, B., Kuru, O. ve Taneri, A. (2010). Sınıf öğretmenliği anabilim dalında okuyan öğretmen adaylarının problem çözme becerileri. *9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (ss. 535-538). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Bulut Serin, N. ve Derin, R. (2008). İlköğretim öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerisi algıları ve denetim odağı düzeylerini etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 1-18.

Çam, S. (1997). *İletişim becerileri eğitimi programının öğretmen adaylarının ego durumlarına ve problem çözme becerisi algılarına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çapri, B. ve Gökçakan, Z. (2008). Akılcı duygusal davranış terapisi (ADDT)'ne dayalı grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin problem çözme becerisi algısına etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (1), 135-154.

Çelikkaleli, Ö. ve Gündüz, B. (2010). Ergenlerde problem çözme becerileri ve yetkinlik inançları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 361-377.

Demirtaş, H. ve Dönmez, B. (2008). Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (16), 177-198.

Dow, G. T., & Mayer, R. E. (2004). Teaching students to solve insight problems: evidence for domain specificity in creativity training. *Creativity Research Journal*, 16 (4), 389-402.

Eroğlu, E. (2001). *Ailenin çocuklarda problem çözme yeteneğinin gelişmesi üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adapazarı.

Genç, M. (2007). *İşbirlikli öğrenmenin problem çözmeye ve başarıya etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Genç, S. Z. ve Kalafat, T. (2010). Öğretmen adaylarının empatik becerileri ile problem çözme becerileri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 135-147.

Güçray, S. S. (2003). The analysis of decision making behaviors and perceived problem solving skills in adolescents. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 2 (2), 29-37.

Heppner, P. P. ve Peterson, C. H. (1982). The development and implications of a personal-problem solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29, 66-75.

Karasar, N.(2000). *Bilimsel araştırma yöntemi (10.baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kasap, Z. (1997). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeye göre problem çözme başarısı ile problem çözme tutumu arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Katkat, D. ve Mızrak, O. (2003). Öğretmen adaylarının pedagojik eğitimlerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 74-82.

Koray, Ö. ve Azar, A. (2008). Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve mantıksal düşünme becerilerinin cinsiyet ve seçilen alan açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1), 125-136.

Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.

Kruger, L. J. (1997). Social support and self-efficacy in problem solving among teacher assistance teams and school staff. *The Journal of Educational Research*, 90 (3), 164-168.

Largo-Wight, E., Peterson, P. M., & Chen W.W. (2005). Perceived problem solving, stress and health among college students. *American Journal of Health Behavior*, 29 (4), 360-70.

Miller, M., & Nunn, G. D. (2001). Using group discussion to improve social problem solving and learning. *Education*, 121 (3), 470-475.

Morgan, C. T. (1999). *Psikolojiye giriş (13. baskı)*. (Çev: Hüsnü Arıcı ve diğerleri). Ankara: Meteksan A.Ş.

Öğülmüş, S. (2001). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitim*. Ankara: Nobel Yayınları.

Özcan, G. (2007). *Problem çözme yönteminin eleştirel düşünme ve erişime etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Pahat, B. (2005). The implementation of problem solving-skill in Kuittho, Malaysia. 5 Aralık 2010 tarihinde <http://www.aare.edu.au/05pap/na05192.pdf>. sitesinden alınmıştır.

Polat, H. R. ve Tümkaya, S. (2010). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin düşünme ihtiyacına göre problem çözme becerilerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (1), 346-360.

Rehber, E. ve Atıcı, M. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1), 323-342.

Saracaloğlu, A. S., Serin, O. ve Bozkurt, N. (2005). Eğitim bilimleri enstitüsü lisansüstü öğrencilerinin problem çözme ve denetim odağı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 237-242.

Saygılı, H. (2000). *Problem çözme becerisi ile sosyal ve kişisel uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Serin, O., Bulut Serin, N. ve Saygılı, G. (2010). İlköğretim düzeyindeki çocuklar için problem çözme envanteri'nin (ÇPÇE) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 446-458. 6 Nisan 2010 tarihinde <http://www.ilkogretim-online.org.tr>. adresinden alınmıştır.

Serin, O. (2011). The effects of the computer-based instruction on the achievement and problem solving skills of the science and technology students. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10 (1), 183-201.

Şahin N., Şahin H. N. ve Heppner P. P. (1993). Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of turkish university students. *Cognitive Therapy Research*, 17 (4), 379-439.

Şahin, Z. (1999). *Çocukların psiko-sosyal temelli problem çözme becerisinin karşılaştırılması olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Şahin, Ç. (2004). Problem çözme becerisinin temel felsefesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 160-171.

Taylan, S.(1990). *Heppner'in problem çözme envanterinin uyarlanma güvenirlik ve geçerlik çalışmaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türk Dil Kurumu (TDK) (2010). *Türkçe sözlük (10. baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Terzi, Ş. (2003). Altıncı sınıf öğrencilerinin kişiler arası problem çözme beceri algıları. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 221-232.

Türnüklü, B. E. ve Yeşildere, S. (2005). Problem, problem çözme ve eleştirel düşünme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (3), 107-123.

Uluçamlıbel, L. (2009). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan problem çözme teknikleri ve etkinlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.